

De Zwollo's

'De Zwollo's' vormen een geslacht van edelsmeden, van wie de laatste drie generaties – Frans sr., Frans jr. en Paul – zeer actief en betrokken lid waren van de Theosofische Vereniging.

Jan Zwollo, geboren in 1835, was een edelsmid die de leiding had over de ateliers van de in 1792 opgerichte firma Bonebakker. In 1840 werd de kroon voor koning Willem II, die nu nog gebruikt wordt bij inhuldigingen, in die ateliers gemaakt

Frans Zwollo senior (1872-1945), de zoon van Jan Zwollo, werd op 16 januari 1900 in Amsterdam lid van de Vâhana loge van de Theosofische Vereniging. Zijn vrouw, Maria Zwollo van der Maas, schreef zich op 30 mei 1900 in als lid van de Theosofische Vereniging.

De Vâhana loge was op 19 november 1896 opgericht door de grafisch ontwerper en architect Mathieu Lauweriks en de architect Karel de Bazel. Deze waren sinds 31 mei 1894 lid van de Nederlandse Theosofische Vereeniging, de NTV, die op 1 juli 1892 was opgericht onder het patronaat van de Europese Afdeling in Londen. De NTV was voorloper van de TVNA, Theosofische Vereeniging Nederlandsche Afdeling, die op 14 mei 1897 werd opgericht, toen er in Nederland zeven loges waren, genoeg om de charter vanuit Adyar te ontvangen. De Vâhana Loge was een kunstenaarsloge in Amsterdam, waarvan de leden op 10 september 1897 een avondschool oprichtten met cursussen tekenen, kunstbe-

schouwing en schoonheidsleer.

Frans Zwollo senior werkte bij de firma Wildering en later bij Bonebakker. Er bestond toen nog geen gespecialiseerde opleiding voor edelsmeden, men leerde het vak in de praktijk. Daarom ging Zwollo in 1892 en 1893 naar Brussel en naar Parijs, waar hij in aanraking kwam met de Art Nouveau. Hij vestigde zich in 1893 als zelfstandig edelsmid in Amsterdam. Hij kreeg opdrachten van firma's als Bonebakker en Van Kempen in Voorschoten, maar nu kon hij ook werken naar eigen ontwerp. Zo werd aan kolonel H.S. Olcott, de president-stichter van de Theosophical Society, tijdens zijn bezoek aan Amsterdam in 1900 een door Frans Zwollo senior ontworpen en uitgevoerd schaalpje van geel koper aangeboden, dat van binnen is verguld en aan de buitenkant is versierd met een twaalfbladige lotusbloem waarvan ieder blad een boom draagt met zeven vruchten. Het schaalpje bevindt zich in het Adyar Museum, net als het vergulde schaalpje met het theosofisch embleem dat door Frans Zwollo senior is gemaakt bij het vijftigjarig bestaan van de Theosophical Society. Bij de geboorte van prinses Juliana in 1909 werd een rozenhouten wieg aan koningin Wilhelmina aangeboden die ontworpen was door Karel de Bazel en waarvan het vergul-

W i e w a r e n . . .

de koperbeslag en de kroon vervaardigd waren door Frans Zwollo senior.

De School voor Kunstnijverheid in Haarlem richtte in 1897 een aparte opleiding voor artistieke metaalbewerking op en Zwollo werd de eerste leraar edelsmeden. Hij bleef aan de school verbonden tot 1907. Ondertussen begon zijn werk internationaal de aandacht te trekken. Zo kreeg hij op de wereldtentoonstelling in Parijs in 1900 een bronzen medaille en op de eerste Internationale Tentoonstelling van Decoratieve Kunst in Turijn in 1902 een gouden medaille voor zijn ingezonden werk. In 1925 zond Frans Zwollo een in tombak (geelkoper) gedreven schaal getiteld 'Het Wiel van Vishnu' naar de Internationale Tentoonstelling voor Moderne Decoratieve en Industriële Kunst in Parijs en ontving hiervoor weer een gouden medaille.

Eenzelfde onderscheiding viel hem ten deel tijdens de Stedelijke Tentoonstelling van Levende Meesters in het Stedelijk Museum in Amsterdam in 1907. In 1910 vertrok Zwollo met zijn gezin naar Hagen in Westfalen waar hij een aanstelling had gekregen als leraar edelsmeden aan het Königlich Preussisches Handfertigkeitsseminar. Hij kreeg tevens de technische leiding van de Hagerer Silberschmiede, een werkplaats waar veel ontwerpen van Lauweriks, die de artistieke leiding had, werden uitgevoerd. Zwollo en Lauweriks hadden in die tijd functies in de Duitse afdeling van de Theosophical Society. Zwollo was penningmeester van 1912 tot 1914. In 1914 brak echter de eerste wereldoorlog uit en kort voor het uitbreken daarvan aanvaardde Zwollo een benoeming

als eerste leraar metaalbewerking aan de Academie van Beeldende Kunsten in Den Haag. Naast zijn werk als edelsmid sprak Zwollo graag voor verenigingen op het gebied van kunstnijverheid en voor theosofische loges. Hij verzette zich tegen de goedkope machinale productie van kunstnijverheid. 'Het Ene Licht' dat al het leven verwekt speelt ook een rol bij het ontwerpen en uitvoeren van kunst. Hij vond dat er golvend gesmeed moest worden, omdat 'het Ware Leven' golft vanuit het Ene Licht. De kunstenaar moest 'de methoden van het Verborgene werk in de Natuur' in zichzelf doen ontwaken (citaten uit lezingen voor loges over de symboliek der edelsmeedkunst). De theosofische levensbeschouwing van Frans Zwollo senior speelde een rol bij het toepassen van symbolen en ornamenten en bij de keuze van kleuren en edelstenen, maar ook de technische bewerking van het materiaal werd er door beïnvloed. Het getal 7 was belangrijk. Om een zilveren voorwerp een zo hoog mogelijke zuiverheid te verlenen moest het na de bewerking bij voorkeur zevenmaal gegloeid en witgekookt worden. Frans Zwollo senior was en is een internationaal bekende kunstenaar van wie ook nu nog werk getoond wordt op tentoonstellingen en in tijdschriften.

W i e w a r e n . . .

Zijn zoon *Frans Zwollo junior* (1896 - 1989) bezocht de lagere Wilhelmina Catharina school aan de Weteringschans in Amsterdam, die werd opgericht door de theosoof W.B. Fricke. In 1910 verhuisde hij met zijn ouders naar Hagen in Duitsland en werd leerling van de Oberrealschule. In 1912 ging hij naar de Kunstgewerbeschule in Barmen en van 1913 tot 1914 werkte hij als volontair bij de Hagener Silberschmiede onder leiding van zijn vader. In 1914 keerde hij met het gezin Zwollo terug naar Nederland en Zwollo junior werd aangenomen op de Haagse Academie waar hij in 1917 voor zijn eindexamen slaagde. Hij werkte op het Haagse atelier van zijn vader mee aan grote opdrachten. Zij vervaardigden onder andere het liturgisch vaatwerk voor de Vrij-Katholieke Kerk in Den Haag en in Leiden en een zilveren theeservies voor mevrouw Kröller-Müller. In 1921 ging

Zwollo junior naar Londen waar hij zich aan de Central School of Arts and Crafts bekwaamde in de kunst van het emailleren. Terug in Nederland werd hij leraar bij het Genootschap Kunstoefening in Arnhem, waar hij les gaf tot aan zijn pensionering in 1961. In Arnhem vestigde hij zich als zelfstandig edelsmid en kreeg hij zijn eigen meesterteken. Ook zijn werk vond de weg naar internationale tentoonstellingen waar het bekroond werd met diverse medailles en ereditio-

ma's. In musea in Amsterdam, Arnhem, Den Haag, Rotterdam, Schoonhoven en in Kasteel Doorwerth is werk te vinden van Frans Zwollo junior. Frans Zwollo junior werd in Hagen door Lauweriks als lid van de Boeddha Loge van de Theosophical Society aangenomen in 1914. Hij was vrijmetselaar en priester in de Vrij-Katholieke Kerk. Vanuit zijn theosofische achtergrond sprak hij in loges en bij verenigingen. Hij sprak over edelstenen, kristallen vormen en over de vijf platonische veelvlakken. *'Kunst moet iets van het verborgene zichtbaar maken. Dat heb ik als edelsmid altijd geprobeerd. Ik heb mij verdiept in de geometrische mystiek. De taal der geometrie is vergelijkbaar met de taal der kleuren of de taal der woorden. Mevrouw Blavatsky wees er op dat de hele natuur op zekere getallen berust ... De natuur is vol geometrie.'* (*Theosofia* april 1977, *Theosofia* december 1989).

W i e w a r e n . . .

Paul Zwollo (1930-2007) was de zoon van Frans Zwollo junior. Hij vertegenwoordigde de vierde generatie van de edelsmeden Zwollo en de derde generatie van de theosofische Zwollo's. Paul was naast edelsmid ook opgeleid in de tropische landbouwkunde. In 1956 werkte hij bij de HVA (Handelsvereniging Amsterdam) in de oliepalmeconomie op Noord Sumatra. Voor dezelfde firma werkte hij ook in Ethiopië. Hij werd lid van de Theosophical Society in 1954. Zijn opleiding tot edelsmid kreeg hij aan de Kunstacademie in Arnhem. Hij legde zich toe op het vervaardigen van sieraden, gebruiksvoorwerpen, kandelaars en liturgisch vaatwerk. Hij werkte met edelmetalen en met een eigen abstract-geometrische vormgeving. Tot 1990 werkte Paul Zwollo in het familieatelier in Oosterbeek bij Arnhem. Daarna vertrok hij naar het internationale hoofdkantoor van de Theosophical Society in Adyar. Hier werkte hij twee jaar, onder andere in

het park en in de kokospalmplantage (coconut grove). In 1992 kwam hij terug naar Nederland. Het Zwollo-atelier in Oosterbeek werd opgeheven en op 28 november 1994 geveild bij Sotheby in Amsterdam. Paul Zwollo wijdde de rest van zijn leven aan het werk van de Theosophical Society, nationaal en internationaal. Hij begon als voorzitter van Loge Arnhem, verhuisde naar het Internationaal Theosofisch Centrum (ITC) in Naarden en nam zitting in het dagelijks bestuur en in de council van het ITC. Hij werd de vertegenwoordiger van de Internationale Presidente en lid van het dagelijks bestuur van de Europese Federatie van Theosofen in 1995. Bovendien ging hij ieder jaar naar de Internationale Conventie in Adyar, als lid van het internationaal bestuur (International Council) sinds 1998. Hij verzorgde daar de jaarlijkse tentoonstelling in de archieven. In Nederland was hij nationaal voorzitter in 1987-1988 en Corresponderend Secretaris

van de Esoterische School van Theosofie.

Paul Zwollo ging, net als zijn vader en grootvader, tot op hoge leeftijd naar loges en bijeenkomsten, bij nacht en ontij, om lezingen te geven en gesprekken te leiden. Hij was expert in onderwerpen als *De Mahatma Brieven* en hij sprak over symboliek in kunst en edelstenen. Met zijn grote kennis over boeddhistische en hindoeïstische symboliek kon hij elk gebaar of elke houding op afbeeldingen en tangka's verklaren. Hij kende de internationale en nationale historie van de Theosophical Society door en door en je kon dan ook bij hem terecht met allerlei vragen op vele gebieden. Zijn plotselinge dood in 2007 kwam als een donderslag, nationaal en internationaal, en hij wordt nog dagelijks gemist in het werk waarvoor hij zijn leven gaf.

Uit: onder andere: *Een kern van broederschap* door Ruud Jansen.

F.v.l.

Arme, arme mensheid! Het doet mij denken aan de oude fabel over de oorlog tussen het Lichaam en zijn ledematen; ook hier is elk lid van deze enorme -vader- en moederloze 'Wees' zo zelfzuchtig, dat het alleen voor zichzelf zorgt. Het verwaarloosde lichaam lijdt eeuwig, of de leden in oorlog zijn of niet. Zijn lijden en foltering houden nooit op ...

(K.H. in *De Mahatma Brieven* aan A.P. Sinnett brief nummer 8, blz.37)